

УДК 140.8

СУТНІСТЬ КОРДОЦЕНТРИЗМУ Б.ПАСКАЛЯ

Студ. І.А. Затулій, гр. БШМК-17

Науковий керівник доц. Р.В. Множинська

Київський національний університет технологій та дизайну

Мета і завдання. Метою цієї дослідної роботи є аналіз світоглядної позиції Б.Паскаля через призму філософії; самостійне вивчення частини програмного матеріалу, систематизація, поглиблення та практичне застосування знань з курсу філософії, політології та соціології, розвиток навичок самостійної роботи.

Для досягнення мети необхідно виконати завдання: висвітлити основні ідеї філософської праці Б.Паскаля; дослідити розуміння дійсності не стільки мисленням «головою», скільки «серцем» — емоціям.

Завдання. Основним завданням сьогодення постає вивчення спадщини видатних умів людства, ознайомлення з основами їх філософії, діалектикою і логікою творчого мислення, формування уявлень про етапи розвитку філософської думки, їх соціально-історичний та духовно-релігійний контексти.

Об'єктом та предметом дослідження є сутність кордоцентризму Б.Паскаля, проблема знаходження істини через розум та серце, осмислення людського буття через віру в Бога.

Методи та засоби дослідження. У роботі були використані такі методи: спостереження, аналіз, синтез, порівняння, які дали змогу дослідити філософські ідеї Б.Паскаля. Теоретико-методологічну основу роботи склали загальнодослідницькі принципи – об'єктивності й історизму.

Наукова новизна та практичне значення отриманих результатів. Розвиток раціоналістичної методології Р.Декарта продовжував відомий французький математик, фізик і філософ Блез Паскаль (1623-1662), який виявив непослідовність, суперечливість, однобічність та обмеженість раціоналістично-математичної методології. "Геометричний розум", "Про мистецтво переконувати", "Апологія християнства", фрагменти якої ("Думки Паскаля про релігію та деякі інші питання") були опубліковані вже після смерті Паскаля, — головні його філософсько-методологічні твори.

Результати дослідження. Паскаль відстоює ідеал дедуктивної теорії, вважаючи, що всезагальні та необхідні наукові істини досягаються за допомогою дедуктивного методу. Проте суворе дедуктивне, логіко-математичне міркування має, на його думку, спиратися на принципово інші вихідні твердження, які сприймаються не розумом, а серцем. Саме серце складає основу всіх природничо-наукових, математичних та моральних знань. З його «почуттям» власне і починаються всі природно-наукові та математичні докази. Серце відразу відчуває те, що потім поступово, але також достовірно доводить розум. При цьому розум не підкоряється серцю, він щось відмінне від серця, і в той же час вони спільно складають людське мислення.

Більше того, безпосередня даність первинних початків у Паскалі відносно. Вона опосередкована висновками і роботою розуму. Однак ця робота здійснюється непомітно для нас, і вона є результатом багаторазового повторення відомих зв'язків у досвіді, простіше, результат звички.

Не розум, а серце є органом інтуїції, підґрунтям для діяльності розуму. Перші начала знання, підкреслює Паскаль, відчуваються, а судження виводяться. Лише

людина з витонченим почуттям здатна відчутти ці начала і зробити з них правильні висновки. Серце не протистоїть у Паскаля розуму, а допомагає йому. Безпосередньо інтуїтивне знання в свою чергу пройняте розумовою діяльністю, хоч розум тут діє непомітно. Розглядаючи проблему істини, Паскаль підкреслює її відносність. Він не поділяє безмежної оптимістичної віри у всемогутність людського розуму, характерної для філософії Нового часу. Остаточну істину ми можемо знати лише про закінчений предмет, а кожна річ є незакінченою за своєю природою, тому наші знання мають лише відносний, а не абсолютний характер. Все наше знання лише частково істинне, а частково хибне, особливо це стосується нашого знання про саму людину. Паскаль висловлює сумнів щодо наукового прогресу, на його думку, це не робить людину щасливішою.

Він протестує проти однобічного захоплення науковим пізнанням, оскільки виявляє безсилля у вирішенні людських проблем, серед яких найголовніша — про місце людини у безмежному Всесвіті, в безмежному механічному просторі, де без будь-якої мети рухаються маси інертної матерії. Людина в такому Всесвіті втрачає свою співмірність із ним, звідси — тривога, жах і трагізм її існування.

Паскаль один з перших звертається до світоглядного обґрунтування гносеологічних та методологічних проблем, підкресливши, що основною проблемою для людини є проблема її становища у світі, ставлення до світу, самоусвідомлення та самопочуття в ньому. Людина — лише очеретина у Всесвіті, яку дуже легко зламати, відзначає Паскаль, але вона очеретина мисляча. Саме в мисленні полягає велич людини, саме мислення і серце підносять її, а не простір і час. За допомогою простору і часу Всесвіт охоплює і поглинає людину, але за допомогою думки людина здатна охопити Всесвіт. Людина має пізнати безкінечний Всесвіт. Якщо вона є матеріальною істотою, то невідомо, як матерія здатна прийти до самопізнання. Не менш загадковою для пізнання є і природа духу. А в людині поєднані і дух, і матерія; її природа суперечлива, вона є полем постійної боротьби розуму і пристрастей. Ось чому людина постійно страждає, не маючи змоги досягнути свою власну природу. Розум людини і раціоналістична методологія не може їй допомогти вирішити проблеми свого існування, приборкати пристрасті. Єдина надія на Бога, на віру в нього, яка одна спроможна стати підвалиною людської моралі, зробити осмисленим людське буття. Не розум, а людське серце здатне досягнути Бога, відчутти його присутність. «Думки м. Паскаля про релігію й про деякі інші предмети».

«Думки» - це, по суті, щоденник ідейних істин Паскаля, у якому він стосувався не тільки релігійних питань, але й філософських. Вони являють собою оригінальний добуток в історії європейської філософії й культури, відзначене добірністю форми, досконалістю стилю, майстерністю художніх засобів, які потім використовували багато видатних письменників Франції - від Монте-Ня й Вольтера до Стендаля й Сент-Екзюпері.

Висновок. Людина перевершує природу тим, що може всю її осмислити й пізнати. Маючи і розум, і пристрасті, безперервно воює сама із собою, оскільки мириться з розумом тільки тоді, коли бореться з пристрастями, і навпаки. Тому вона завжди страждає. «Серце» набуває рис своєрідного «інструмента» віри, що має власну логіку, відмінну від логіки звичайного мислення.

Ключові слова: кордоцентризм, мислення і серце, людське буття.